

Kommuneplanen som politisk styringsverktøy?

Høstkonferansen i Innlandet

Utfordringer som møter de nye kommunestyrene

- Flere eldre gir økt behov for helse- og omsorgstjenester
- Trangere økonomi krever omstilling og tøffere prioriteringer
- Utenforskap og ulikhet
- Klima- og miljøutfordringene tiltar
- Klimaendringer og geopolitikk setter samfunnssikkerhet- og beredskap på dagsorden
- Demokratiet utfordres fra flere hold
- Større forskjeller i kommune-Norge og begrenset kapasitet og kompetanse

Lokaldemokrati og lokalpolitikeres arbeidsvilkår

Motivasjon og deltakelse i lokalpolitisk arbeid

BENT ASLAK BRADTZÆG, ERIK MAGNUSSEN, HALVARD VIKE,
MARI TORVIK HEIAN, MARIT SISSEL KVERNENES,
ANDERS RAVIK JUPSKÅS OG SIVERT STRANDE RUUD

TF-rapport nr. 636

2022

Folkevalgtes arbeidsvilkår

Motivasjon for deltakelse

- Handlingsrom
 - Nasjonalt
 - Lokalt
- Innflytelse
- Arbeidsvilkår
- Hatytringer, trusler og plagsomme henvendelser

Hetser på nett fordi man kjeder seg

SV-politiker mottar mye netthets. Dette er hva ekspertene sier:

– Vi blir sjokkert over hvor mye politikere og offentlige personer må tåle av hets på internett og sosiale medier.

Fryktar unge blir hetsa ut av politikken

LEIKANGER (NRK): – Netthets og hatprat er ein trussel mot demokratiet. Står vi ikkje opp for dei som blir utsett for hets, så legitimerer vi netthetsen.

Slår alarm om netthets: Politikere gruer seg til høstens valgkamp

Rapport

Hat og trusler mot folkevalgte

Laget for
Kommunesektorens
organisasjon (KS)

Mars 2019

KS FoU Ipsos

© 2019 Ipsos. All rights reserved. Certain Ipsos' Confidential and Proprietary information and reports may not be disclosed or reproduced without the prior written consent of Ipsos.

Rådgivning

Forebygging og håndtering av
hat og trusler mot folkevalgte

Laget for
Kommunesektorens
organisasjon (KS)

Juni 2019

KS FoU Ipsos

© 2019 Ipsos. All rights reserved. Certain Ipsos' Confidential and Proprietary information and reports may not be disclosed or reproduced without the prior written consent of Ipsos.

KS FoU Ipsos lund & co

Rapport

Hatefulle ytringer og trusler mot lokale folkevalgte
Rettslige rammer, rettspraksis og kommunesektorens praksis
FoU-prosjekt nr. 204030

Laget for
KS FoU

Desember 2020

KS FoU Ipsos

Manglende lovoppfyllelse eller for mange lovkrav?

«Funnene taler derfor for at alle norske kommuner har utfordringer med å tilfredsstille lovkravene. Det er samtidig stor variasjon mellom kommunene»

«Jo mer perifere kommuner, desto lavere grad av lovoppfyllelse.

Jo mindre kommuner, desto lavere grad av lovoppfyllelse.

God økonomi kan til en viss grad kompensere – men ikke fullt ut – for de to effektene av sentralitet og størrelse».

RAPPORT

STÅA I NORSKE KOMMUNER

En kartlegging av kommunenes oppfyllelse av lovpålagte oppgaver

Formålet med kommuneloven

*Formålet med loven er å fremme det kommunale og fylkeskommunale **selvstyret** og legge nødvendige rammer for det. Loven skal legge til rette for det lokale **folkestyret** og et sterkt og representativt lokaldemokrati med **aktiv** innbyggerdeltakelse.*

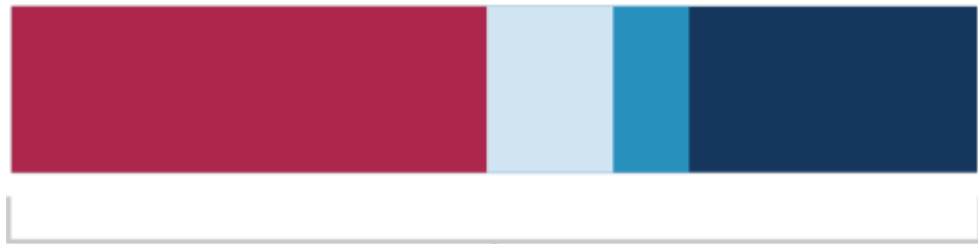
*Loven skal legge til rette for at kommuner og fylkeskommuner kan yte tjenester og drive **samfunnsutvikling** til beste for innbyggerne.*

Hvordan kan de folkevalgte, på en åpen og forutsigbar måte, reise de sakene de gikk til valg på?

PRINSIPPSKISSE AV FORMANNSKAPSMODELL OG PARLAMENTARISME

FORMANNSKAPSMODELL

FYLKESTING
KOMMUNESTYRE

FORMANSSKAP/
FYLKESUTVALG

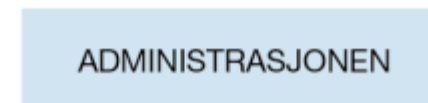
ADMINISTRASJONEN

PARLAMENTARISME

FYLKESTING
KOMMUNESTYRE

KOMMUNE/
FYLKESRÅD

ADMINISTRASJONEN

Kommunestyret skal ta lederskap i samfunnsutviklingen – men hvordan?

Hvem fremmer/tar initiativ til sakene som behandles i kommunestyret?

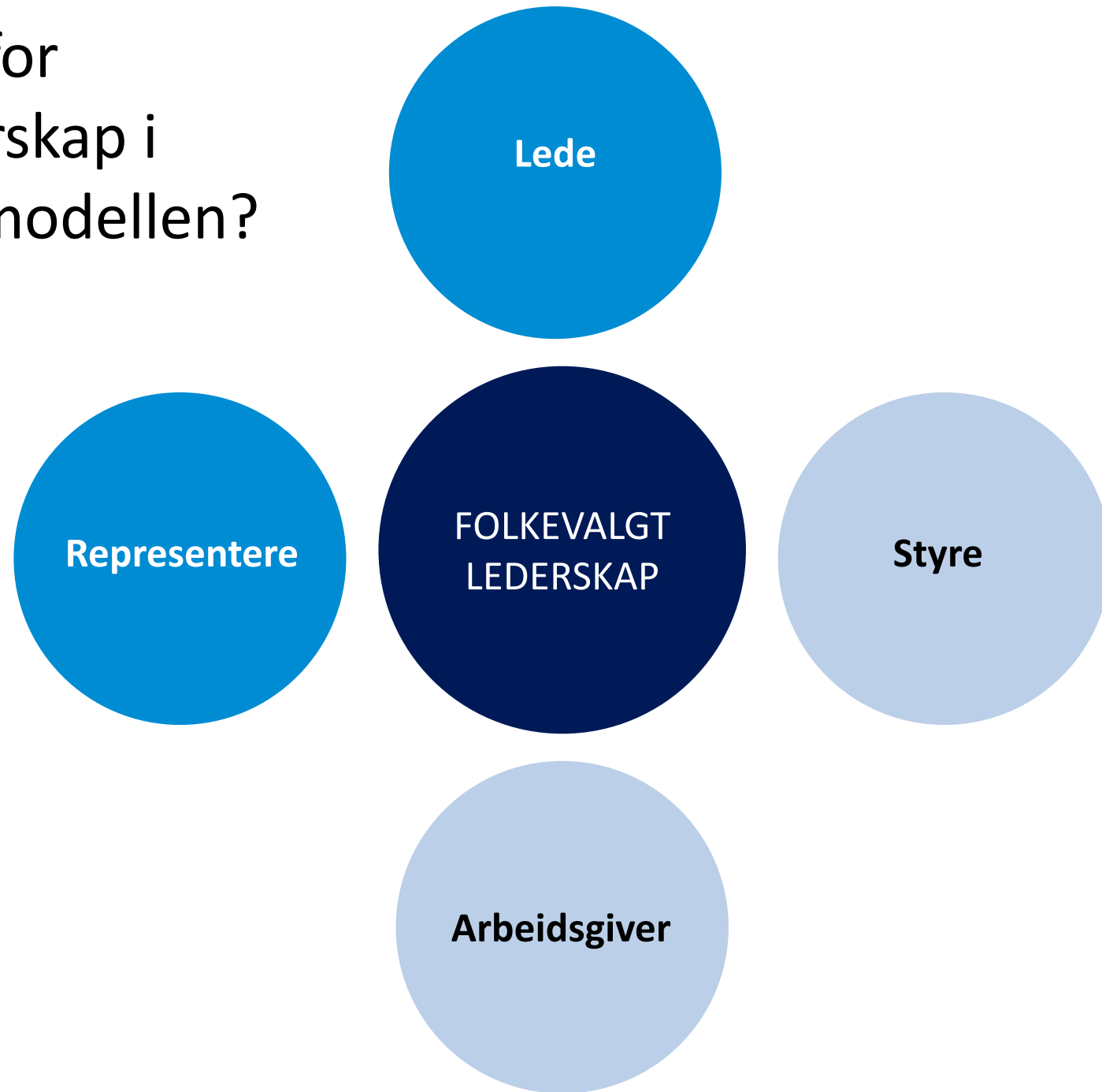
- Politiske utvalg eller kommunestyrekomiteer?
- Kommunestyret initierer sakene gjennom vedtak?
- Innbyggere, næringsliv, frivillig sektor?
- De obligatoriske rådene?
- Kommunedirektøren?

Noen verktøy ...

- Lederen av et folkevalgt organ setter opp saksliste for hvert enkelt møte.
.....
En sak skal settes på sakslisten hvis minst 1/3 av organets medlemmer krever det.
- Budsjetthandlingen
 - Forslag til satsinger/reduksjoner
 - Verbalforslag i budsjettet
- Alle medlemmer kan stille spørsmål til lederen, også om saker som ikke står på sakslisten
 - Interpellasjoner

Har vi verktøy for
folkevalgt lederskap i
formannskapsmodellen?

Plan- og bygningsloven

§ 11-2. Kommuneplanens samfunnsdel

*Kommuneplanens samfunnsdel skal ta stilling til **langsiktige utfordringer, mål og strategier** for kommunesamfunnet som helhet og kommunen som organisasjon. Den bør inneholde en beskrivelse og vurdering av alternative strategier for utviklingen i kommunen.*

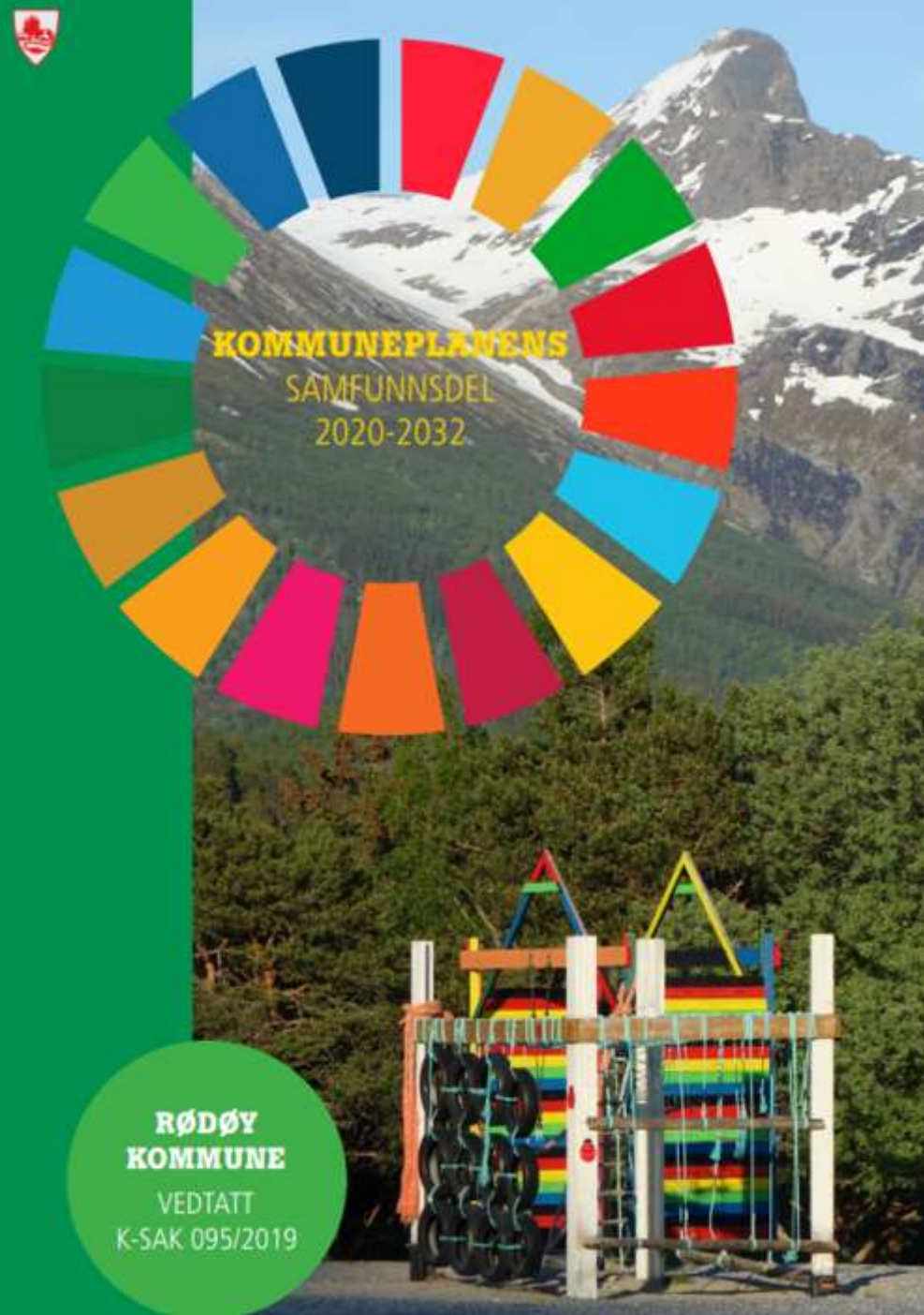
*Kommuneplanens samfunnsdel skal være **grunnlag for sektorenes planer og virksomhet** i kommunen. Den skal gi retningslinjer for hvordan kommunens egne mål og strategier skal gjennomføres i kommunal virksomhet og ved medvirkning fra andre offentlige organer og private.*

Kommunedelplaner for temaer eller virksomhetsområder skal ha en handlingsdel som angir hvordan planen skal følges opp de fire påfølgende år eller mer. Handlingsdelen skal revideres årlig.

K
k

1 Samar for å n

**KOMMUNEPLANENS
SAMFUNNSDEL
2020-2032**

**RØDØY
KOMMUNE**

VEDTATT
K-SAK 095/2019

*Bærekraftsmål:
Styrke evnen vår til
gjennom samarbeid*

Ko

SAMFUNNSDEL 2017-2030

Kommuneplanens samfunnsdel

Den politiske konklusjonen blir ofte at samfunnsdelen ikke er et politisk styringsdokument, og de folkevalgte «melder seg av» - det blir noe som «planfolka» driver med.

Foto: Dagbladet

Hva er samfunnsdelens funksjon?

- Strategisk plan => Politisk styringsverktøy
- ... *beskrivelse og vurderinger for utviklingen av kommunen*

Valgresultatet avgjør den politiske retningen i perioden – kanskje også langsiktige prioriteringer

FoU-prosjektets formål

- FoU-prosjektet skal drive aksjonsforskning på og med et utvalg kommuners arbeid med å utvikle kommunale planprosesser og plandokumenter til å bli bedre politiske styringsverktøy.
- Målet er at de folkevalgte, gjennom å arbeide med samfunnsdelen i kommuneplanen, kan legge grunnlaget for bedre politikk og resultater.
- Formålet er å forenkle og forkorte planprosessene. Særlig skal sammenhengene mellom samfunnsdelen og økonomiplanen belyses.

Sentrale problemstillinger

- Hvordan kan planarbeidet bli et politisk styringsverktøy som bidrar til at et nyvalgt kommunestyre beslutter og iverksetter politikken de har gått til valg på?
- Hvordan kan samfunnsdelen i kommuneplanen bli de folkevalgtes viktigste styringsverktøy?
- Hvordan finne og utnytte det lokale handlingsrommet?
- Hvordan tydeliggjøre de folkevalgtes lederrolle?

Et løft for å knytte samfunnsplanen og politikken i valgperioden

Hva skal til?

- Både de lange linjene og satsinger for valgperioden
- Ledelse
- Mer effektive planprosesser
- Planfaglig tilrettelegging der **politikken kommer inn tidlig**
- Tilpasset medvirkning
- Kunnskapsgrunnlag som settes under diskusjon

«Ny agenda for kommuneplanens samfunnsdel»

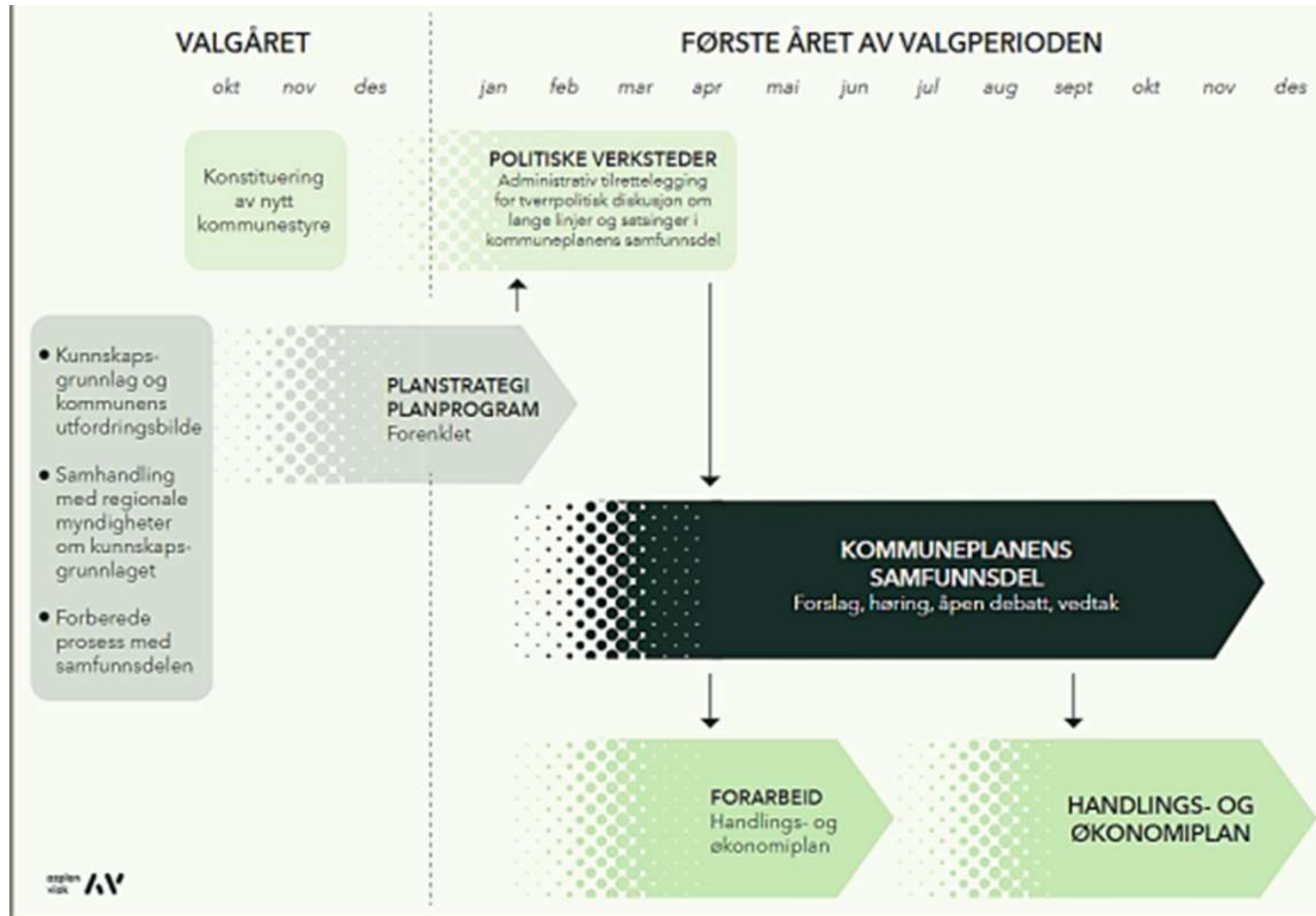
KS-FoU prosjekt om kommuneplanens samfunnsdel som lokalpolitisk styringsverktøy

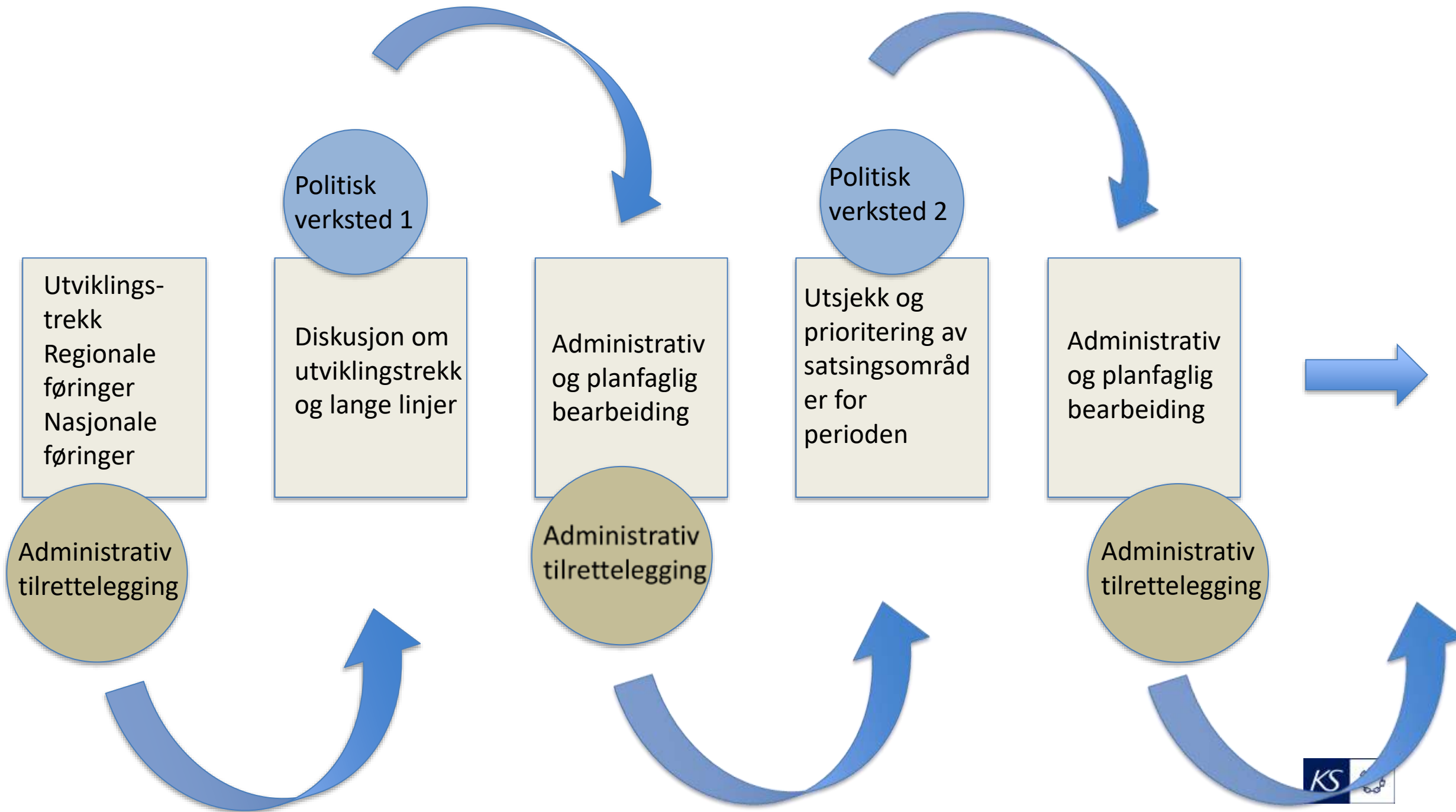
Anbefalinger

Innholdet i samfunnsdelen

- Tydelig **politisk** retning
- Trekke opp de **lange linjene** – ofte videreført over periodene
 - Visjon og hovedmål
 - Forutsigbarhet for næringsliv, arealpolitikk, tunge investeringer, klima- og miljøspørsmål
- **Politiske satsingsområder for valgperioden**
 - Innbygger- og samfunnsperspektiv og ikke sektorperspektiv
 - Eksempel: Tidlig innsats barn og unge. *Barn og unge skal stå i første rekke når det kommer til prioriteringer i hele organisasjonen (Gjesdal)*

Ny agenda for samfunnsplanleggingen

Samsnakk rundt bordene

Er det realistisk at kommuneplanens samfunnsdel kan bli et godt politisk styringsverktøy?

Hva skal i så fall til?